
Plzeňský tvůrce první české televize

Plzeňský tvůrce první české televize

V těchto dnech uplyne 50 let od smrti profesora Jaroslava Šafránka, jednoho z prvních přednostů teoretických ústavů, který stál při zrodu Lékařské fakulty v Plzni. Jejím budování se věnoval jako přednosta fyzikálního ústavu a v letech 1948 a 1949 jako děkan fakulty.

Jaroslav Šafránek se narodil roku 1890 v Plzni, kde též maturoval na gymnáziu roku 1909. Jeho velký zájem o přírodní vědy ho vedl ke studiu matematiky a fyziky na Filozofické fakultě UK v Praze. Už během studií projevoval mimořádný zájem o fyziku a její využití v lékařství. Později vystudoval také lékařskou fakultu. V letech 1917 až 1918 asistoval při fyzikální terapii v podolském sanatoriu a publikoval několik prací o užívání elektřiny v lékařství.

Po vzniku Československé republiky se zapojil do služeb obrany státu a vypracoval pro vojenské účely metody objektivního měření zvuku pro konstrukci přístrojů protiletadlové obrany. V letech 1922 a 1923 pracoval na univerzitě ve Štrasburku na problému magnetických vlastností slitin chromu a niklu. Výsledky svého studia předložil roku 1924 k habilitaci, venia docendi pro experimentální fyziku obdržel roku 1927.

V této době se už plně soustřeďoval na studium a konstrukci televizních systémů. Vycházel z funkce oční sítnice, jejíž tyčinky a čípky nahrazoval systémem fotočlánků. Získal pro svou myšlenku řadu technických nadšenců i mezi studenty, nešetřil svých skromných finančních prostředků na nákup nezbytných součástek a koncem roku 1935 byla první československá televizní aparatura hotová. Intenzivně se věnoval propagaci, kdy se svým přístrojem procestoval celou republiku. Tato aparatura je dodnes uchována v muzeu televize v Praze. V této době vyšla také jeho první kniha „Televize“ o 160 stranách, která byla obratem rozebrána. Okupace znamenala konec výzkumu na vysokých školách.

Na přednáškách měl vždy plno Po osvobození a zřízení Lékařské fakulty v Plzni se Jaroslav Šafránek jako jeden z prvních vysokoškolských učitelů pustil do budování fyzikálního ústavu a přednášení fyziky pro mediky. V Plzni se také již v roce 1946 dočkal jmenování profesorem. První přednášku pro mediky v Plzni přednesl v sále Husovy univerzity, nynějším Komorním divadle, již 6. prosince 1945. Teprve dne 16. prosince 1945 za účasti rektora UK profesora Salače a ministra školství Zdeňka Nejedlého byla slavnostně otevřena Lékařská fakulta v Plzni.

Po založení Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni se ujal přednášek z technické fyziky i zde a tuto funkci plnil po řadu let. Při této činnosti stále pokračoval v šíření vědeckých poznatků formou populárních přednášek, při níž byly přednáškové sály vždy přeplněny.

Dlouhý je seznam jeho patentů, např. „fonometr“, „detektor“, „rheofot“, zařízení pro přeměnu akustické energie na elektrickou a řada dalších. Za svého plzeňského působení sestrojil asynchronní třífázový motor s plynulou regulací otáček, hlídač radioaktivity aj. Velmi pilně se věnoval překládání odborné literatury z němčiny a francouzštiny. Profesor Šafránek požíval pro svoji rozvážnost, moudrost a široké vzdělání všeobecné úcty mezi odborníky, kolegy, studenty i u široké veřejnosti. Výborně zpíval. Byl zapřísáhlý nekuřák a abstinent.

V roce 1948-1949 byl zvolen do čela Lékařské fakulty v Plzni. V roce 1955 ve svých 65 letech, kdy měl již plný nárok na důchod, byl poslán na lékařskou fakultu v Praze, aby tam vedl a budoval fyzikální ústav. Zřejmě i následkem vysilující práce ho tam dne 22. srpna 1957 stihlo krvácení do mozku a týž den zemřel.

Zásluhy o jeho vědeckou a pedagogickou činnost ocenila Lékařská fakulta UK v Plzni po roce 1989 tím, že pojmenovala svůj nejnovější pavilon jménem Jaroslava Šafránka.